

«جوان» الزامات و راهکارهای کاهش تصدی‌گری دولت را در اقتصاد بررسی می‌کند

دولت باید دل از حیاط خلوت‌های اقتصادی بکند

یک سرمایه‌گذار و کارآفرین بدون کمک کارمند و مدیر دولتی نمی‌تواند رانت‌خواری و فساد کند. پس به جای اینکه از سرمایه‌گذار بپرسیم «از کجا آورده‌ای؟» باید از کارمند دولت بپرسیم!

محمدحسین روشک،عضو اتاق ایران

کاهش تصدی‌گری دولت در اقتصاد یکی از موضوعات مورد بحث به عنوان لازمه توسعه اقتصادی است که رهبر حکیم انقلاب نیز بارها از جمله در سخنرانی نوروزی امسال به آن تأکید کرده‌اند. همچنین به اذعان دست‌اندرکاران اقتصادی دهه ۶۰، سیاست‌های دولتی‌کردن اقتصاد در آن پرهه غلط بود، بنابراین راهکار اصلی سپرده اقتصاد به مردم است. در همین راستا سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در بهار ۱۳۸۴ ابلاغ شد و پیرو آن قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۳۳ قانون اساسی در مجلس به تصویب رسید. طبق فرآز ابتدایی جز یک بند الف این سیاست‌ها، دولت حق فعالیت اقتصادی جدید خارج از موارد صدر اصل ۴۴ را ندارد و موظف است هر گونه فعالیت (شامل تداوم فعالیت‌های قبلی و بهره‌داری از آن) را که مشمول عناوین صدر اصل ۴۴ نباشد، حداکثر تا پایان برنامه پنج‌ساله چهارم (سالانه حداقل ۲۰ درصد کاهش فعالیت) به بخش‌های تعاونی و خصوصی و عمومی غیردولتی واگذار کند.البته از عملکرد شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی که طبق ماده ۴۱ قانون اجرای این سیاست‌ها با حضور بیش از ۲۰عضو حقوقی و حقیقی تشکیل شده است، اطلاعات شفاف و دقیقی در دسترس نیست و ارزیابی دقیقی نیز از اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی وجود ندارد. درباره الزامات کاهش تصدی‌گری دولت در حوزه اقتصاد و همچنین راهکارهای عملی‌کردن آن ضمن حفظ تنظیم‌گری اقتصاد از سوی دولت و اینکه «تعارض منافع» برخی مسئولان تا چه اندازه مانع تحقق چنین امر مهمی شده و می‌شود با محمدحسین روشک عضو کمیسیون‌های تخصصی اتاق ایران و همچنین عضو اتاق بازرگانی مشترک ک ایران و فرانسه به گفت‌وگو نشستیم.

محمدحسین روشک معتقد است: «راهکار خصوصی‌سازی و واگذاری اقتصاد به بخش مردمی این است که دولت و ارگان‌ها و سازمان‌های وابسته به دولت دل از حیاط خلوت‌ها بکنند و لزوم این اقدام اصلا به فعالان اقتصادی بخش خصوصی و مردم برمی‌گردد. ما نمی‌توانیم به مردم بگوییم اقتصاد را خصوصی و مردمی کنید، این قضیه دست مردم نیست، بلکه دستگاه‌ها، مجلس، قوه قضاییه و قوه مجریه و سازمان‌های وابسته و سازمان‌های عمومی و حتی شهرداری‌ها باید این امر را محقق کنند و تحقق این امر دو راهکار دارد».

وی در توضیح راهکار اول می‌گوید: «اولین راهکار این است که آنها باید دل از نگاه‌ها و دخالت در اقتصاد و حکم دادن، برای مثال دخالت در مدیران عامل ایران‌خودرو و ساسیاب‌کنند و وزرا بکنند،وزیر باید پرسند که حق دخالت ندارند، وزیر صمت بپذیرد وزارتخانه صمت جداگانه کار تولید را پیگیری کند، رفع مشکلات تولید

را پیگیری کنند نه اینکه عمده کار وزارت صمت مدیریت در بنگاه‌های اقتصادی باشد، وزارت کشاورزی و وزارت کار هم به همین صورت مجموعاً باید از دخالت دل بکنند که این عدم دخالت در مورد برخی بنیادهای هم صدق می‌کند. حتی به غیر از امور سازندگی که قرارگاه خاتمالانبیا انجام می‌دهد و کارش سرنوشت‌ساز، مفید و مؤثر هم بوده است،اگر در بنگاه‌های اقتصادی و تولیدی مداخله دارد، باید آنها را واگذار کند و این واگذاری را بپذیرد. تمام اینها دست حاکمیت‌هاست که برای بخش

ف

توسعه اقتصادی در گرو کاهش تصدی‌گری دولت در حوزه اقتصادی است و طبیعاً این موضوع به منزله ره‌هاکردن ابعاد حاکمیتی و بعد تنظیم‌گری اقتصاد نیست، از طرفی مردمی‌کردن اقتصاد نیز به مفهوم شبه‌دولتی‌کردن نیست و باید در واگذاری امور، اهلیت افراد مورد توجه قرار گیرد

روشنک تصریح می‌کند: «از اول پیروزی انقلاب اسلامی در دوره‌های مختلف خصوصی‌سازی شعار خصوصی‌سازی را تقویت کرده‌اند، چه در دهه ۶۰ و چه از دهه ۷۰ به این سو که این موضوع مطرح شده است، اما هر بار با یک حادثه بلایی سرمایه‌گذار آمده که از فعالیت‌شیمان شده است. برای مثال در دوره ویت‌الله هاشمی‌رفسنجانی این مهم به خوبی پیش رفت، اما بعد از آن به دلیل اینکه آقای هاشمی‌اشتهاد کرده بود که حتی من می‌گویم اشتباهی هم نبوده چون همه امام

طرفدار نظام و انقلاب بودند، آنقدر تحت فشار قرار دادید که دنبال اقتصاد نروند، می‌گوید: «چرا این کار را کردید؟ چرا دنبال اقتصاد رفتن را بد و زشت معرفی کردید؟ چرا کسی را که توان کار اقتصادی داشت و به نوعی از طرفداران نظام بود، از کار اقتصادی منع کردید؟ در اوایل انقلاب، برخی‌ها بر ضدسرمایه‌داری و کارآفرینی در اهواز صحبت کردند و من نوعی که مرغداری را خطنیبی بر ضد سرمایه‌گذار صحبت کرد و جو مقدس کرده بودم، همه زندگی‌ام در اداره سیخ شرق کشور بود، از اینکه مرغداری داشتم از خودم بیزار شدم که کاش مرغداری نداشتم، بعد از جنگ همان‌ها گفتند بسپیچی کارآفرین و فعال اقتصادی می‌خواهیم و اتفاقاً خلی هم نظریه خوبی بود، اما برخی اجازه ندادند. در خطبه‌ها و سخنرانی‌ها علیه کارآفرینی و سرمایه‌داری صحبت شده است و فعالان را فراری داده و کسانی را که توان اقتصادی داشتند از ایران فراری داده‌اند. سرمایه‌داران در مقطعی به ترکیه و کانادا رفتند و دلیل آن هم شعارهایی بر ضد سرمایه‌داری بود.»

عضو اتاق مشترک بازرگانی ایران و فرانسه تأکید

می‌کند: «اگر مدرکی دارید که سرمایه‌گذار رانت کرده است آن را رو کنید تا محاکمه شود، اما چرا در خطبه نماز جمعه به صورت عمومی این موضوع عنوان می‌شود، آیا روش درستی است؟ اینها در اقتصاد چولنگو نیست. پس راهکار دومی که فعالان حوزه حاکمیتی و همه ارگان‌ها باید انجام دهند، این است که زمینه را برای اعتماد و امید، بخش خصوصی فراهم کنند تا فردا روزی اگر خطیبی بر ضد سرمایه‌گذار صحبت کرد و جو بدی حاکم کرد، سرمایه‌گذار فراری نشود، اصلاً نباید بر ضد سرمایه‌گذاری شعار بدهند. اینکه از سرمایه‌گذار و کارآفرین بخش خصوصی سؤال می‌پرسند ثروت را کجا آورده‌اید، این سؤال برای کارمند دولتی مطرح است نه برای فعال اقتصادی؛ فعال اقتصادی اگر خواهد

خلاف کند بدون همراهی یک مسئول قلم به دست دولتی نمی‌تواند خلاف کند. هر رانتی که در بخش خصوصی اتفاق افتد که اگر اتفاق بیفتد، حتماً یک طرف آن دولتی و حاکمیتی است، پس آنجا را محکم بگیرند و برنامه‌ریزی کنند نه اینکه اول فعال اقتصادی را محاکمه کنند تا مثلاً فلان مقام مسئول را دستگیر کنند و اینها

«جوان» در گفت‌وگو با مرتضی افقه دلایل تحقق ناقص شعارهای سال را بررسی می‌کند

تورم داریم چون تولید ملی قوی نداریم

دیگری نیز نشست می‌گیرد، می‌گوید: «به نظر بنده، بخش قابل توجهی از ریشه تورم به سمت عرضه بازمی‌گردد، زیرا به دلیل تحریم‌ها و ناکارآمدی ساختارهای داخلی، تولید ملی رشد چندانی متناسب با نیازهای جامعه نداشته است، بنابراین تولید کمتر از میزان تقاضای موجود در جامعه است.»

از سوی دیگر با اینکه پیش‌تر درآمدهای نفتی وجود داشت، بخشی از تقاضایی که در داخل تولید نمی‌شد از طریق واردات تأمین می‌شد، به دنبال شدت گرفتن تحریم‌ها، میزان تولید و هم واردات کاهش یافته است، بنابراین بخش قابل توجهی از نیازها و تقاضاهای ارضاننده‌ای وجود دارد که بستر تورم را فراهم کرده‌اند.»

افقه بیان می‌کند: «حل مشکل تورم با بیان اینکه دارای راه‌حل‌های مشخص است، اما به دلیل اینکه ریشه تورم در ایران دلایل متعددی دارد و معمولاً نسبت به آن توجه لازم صورت نمی‌پذرد و تمرکز بر سر‌بالابودن نقدینگی است، تاکنون نتوانسته‌اند مشکل تورم را برطرف سازند و اگر همچنان به جنبه‌های مختلف تورم توجه‌نشود، بعید به نظر می‌رسد که شعار سال جاری نیز تحقق پیدا کند.»

وی عنوان می‌کند: «بخش قابل توجهی از موانع تولید به عوامل داخلی بازمی‌گردد و به تحریم‌ها ارتباط ندارد، مجموعه عوامل از قبیل موانع اداری، قانونی، اجرایی و مدیریت‌های ناکارآمد و... تحت عنوان «موانع کسب‌وکار» در کشور هستند که پیرو این موضوع رهبر معظم انقلاب، یک‌سال را با محوریت این مسائل نامگذاری کردند، اما متأسفانه اقدام جدی از سوی مسئولان در این خصوص شاهد نبودیم و باید گفت که عملاً تولید حال خوبی ندارد.»

این اقتصاددان تصریح می‌کند: «برای حل مشکل تولید، باید موانع اداری و اجرایی که در اختیار حاکمیت است، برطرف شود و در کنار آن باید زمینه‌های سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی فراهم تا سرمایه‌گذاران برای سرمایه‌گذاری تمایل پیدا کنند. از سوی دیگر، تنش‌ها و بی‌ثباتی‌های داخلی، بی‌ثباتی در مدیریت، قوانین و مقررات و ناکارآمدی‌های اداری نیز باید از میان برداشته شود.»

افقه می‌افزاید: «بی‌ثباتی‌های منطقه برای حل مشکل تولید باید برطرف شود، زیرا وجود تنش در منطقه مانع از جذب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی خواهد شد و مادامی که سرمایه‌گذاری انجام نشود، تولید و رشد تولید نیز صورت نخواهد گرفت؛ بنابراین تمرکز بر رشد تولید منوط به فراهم شدن پیش‌نیازهای غیراقتصادی و اقتصادی آن است.»

■ جمع‌بندی

به‌نظر می‌رسد مسئولان اجرایی ادوار مختلف، همت کافی برای تحقق کامل شعار سال‌های مختلف نداشته‌اند چه آنکه غیر از این بود، باید شاهد وضعیت اقتصادی بهتری بودیم. با عنایت به تجارب گذشته، می‌تولید دولت نیز همت کافی برای تحقق شعار راهبردی امسال داشته باشد تا به سرنوشت شعار سال‌های گذشته که معلول ساده‌انگاری و غفلت مسئولان اجرایی بود، دچار نشود.

ف

بخش قابل توجهی از ریشه تورم به سمت عرضه بازمی‌گردد، زیرا به دلیل تحریم‌ها و ناکارآمدی ساختارهای داخلی، تولید ملی رشد چندانی متناسب با نیازهای جامعه نداشته است، بنابراین تولید کمتر از میزان تقاضای موجود در جامعه است

تاکنون نتوانسته‌اند نقدینگی را کاهش دهند.»

وی می‌افزاید: «افزایش نقدینگی معلول کسری بودجه دولتی و کسری بودجه نیز معلول فزونی یا زیاد بودن ردیف‌های هزینه‌ای بودجه است، اما به تولید ملی و رفاه اقتصادی جامعه هیچ کمکی نمی‌کند و مادامی که درآمدهای نفتی و، این ردیف‌های اضافه زائدبودن خود را نشان نمی‌داند، اما از زمان تشدید تحریم‌ها، بخش قابل توجهی از کسری بودجه که حاصل فزونی ردیف‌های هزینه زائد هستند، خود را نشان داده است و تا زمانی که هزینه‌های اضافی موجود در بودجه دولت حذف نشود، نمی‌توان نسبت به کاهش نقدینگی و مهار تورم امیدوار بود، البته اگر هم باشد به صورت موقت خواهد بود؛ بنابراین برای رفع مشکل، باید ردیف‌های هزینه‌ای و هزینه‌های

زائد از سوی دولت حذف یا مشکل تحریم برطرف شود، چراکه در پی رفع مشکل تحریم‌ها، مجدداً درآمدهای نفتی سرازیر می‌شوند و مانع از نمایان شدن هزینه‌های زائد به‌عنوان ردیف‌های زائد مشکل‌زا خواهد شد. پس حتی با جاری شدن درآمدهای نفتی همچنان بودجه، دوباره از ناکارآمدی برخوردار است و کسری بودجه مزمن به محض تحریم و کاهش قیمت نفت، خود را نمودار می‌کند.»

دانشیار دانشگاه شهید چمران اهواز با بیان اینکه تورم از علل ریشه‌ای

<p>برنامه‌های نظارتی مجلس برای مهار تورم و رشد تولید</p>
<p>رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی با اشاره به برنامه‌های تقنینی و نظارتی این کمیسیون برای مهار تورم و رشد تولید گفت: با ابلاغ قوانین جدید، اختیارات بانک مرکزی برای نظارت کامل جهت عدم ناترازی بانکی و نیز مدیریت ناترازی سابق مدنظر قرار خواهد گرفت که این موارد در مهار تورم اثرگذار خواهد بود. علاوه بر این نهایی شدن طرح مالیات بر عایدی سوداگری در دستور کار کمیسیون اقتصادی قرار دارد که نخستین موضوع آن مربوط به جلوگیری از سوداگری در اقتصاد کشور است.</p> <p>محمدرضا پورابراهیمی در گفت‌وگو با خانه ملت، با اشاره به مسائل اهمیت کمیسیون اقتصادی در سال ۱۴۰۲ برای مهار تورم و رشد تولید بیان کرد: مسیره‌های خوبی در راستای اجرای منویات مقام معظم رهبری در دستور کار مجلس قرار گرفته است.</p> <p>وی با بیان اینکه ناترازی نظام بانکی به رشد تورم در کشور دامن می‌زند، ادامه داد: این مسئله بسیار حائز اهمیت است بنابراین اصلی‌ترین چالش ما در ایجاد این ناترازی و استمرار آن عدم برخورداری بانک مرکزی از اقتدار لازم برای کنترل و نظارت بر شبکه بانکی کشور است.</p> <p>پورابراهیمی ادامه داد: به دلیل اهمیت این موضوع، اصلاح قوانین نظام بانکی در چند سال گذشته در دستور کار کمیسیون اقتصادی قرار گرفت، خوشبختانه این مسئله سال گذشته بعد از سال‌ها کار کارشناسی به تصویب کمیسیون اقتصادی و صحن علنی رسید و در حال حاضر در دست بررسی شورای نگهبان است و امیدواریم به زودی و ظرف چند روز آینده با رفع ایرادات شورای نگهبان به مجلس ارجاع شود.</p> <p>رئیس کمیسیون اقتصاد مجلس شورای اسلامی با اشاره به اهداف اصلاح قوانین نظام بانکی کشور تأکید کرد: با ابلاغ قوانین جدید، اختیارات بانک مرکزی برای نظارت کامل جهت عدم ناترازی بانکی و نیز مدیریت ناترازی سابق مدنظر قرار خواهد گرفت که این موارد در مهار تورم اثرگذار</p>